

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตผลผลิตสัตว์น้ำจากการทำการประมงนับว่าเป็นแหล่งอาหารสำคัญของมวลมนุษยชาติ และด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงในธรรมชาติจึงทำให้มีความเชื่อกันว่าสัตว์น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทดแทนได้ (Renewable resources) ซึ่งประเทศไทยก็เช่นกันเป็นประเทศที่มีทรัพยากรประมงในธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดังจะเห็นได้จากข้อความในหลักศิลาจารึกตอนหนึ่งว่า "เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลาในนามีข้าว" อันแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในอดีตที่คนไทยมีชีวิตผูกพันกับสายน้ำมาช้านาน ปลาหรือสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ จึงเป็นอาหารหลักอย่างหนึ่งที่อยู่กับคนไทยมาแต่อดีตกาล

ปัจจุบัน ทรัพยากรประมงในธรรมชาติที่เคยมีอยู่อย่างชุกชุมและอุดมสมบูรณ์ในอดีต กลายมาเป็นการมีอยู่อย่างจำกัด และนับวันที่จะลดน้อยถอยลงไป ทั้งนี้เพราะจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ความต้องการทรัพยากรประมงเพื่อการบริโภคเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีการจับสัตว์น้ำในปริมาณมากเกินไปจนกระทบต่อการผลิตตามธรรมชาติ การทำการประมงที่มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทำให้ธรรมชาติสูญเสียความสมดุล สภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำเสื่อมลงทำให้สัตว์น้ำหลายชนิดอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจและสังคมได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น ความสามารถในการผลิตของแหล่งน้ำธรรมชาติ ความสามารถในการนำทรัพยากรประมงขึ้นมาใช้ประโยชน์ และความสามารถในการทดแทนของทรัพยากรประมง อันเป็นผลให้ทรัพยากรประมงที่อยู่ในแหล่งน้ำจืดและทะเลประสบภาวะเสื่อมโทรม การที่ทรัพยากรประมงถูกนำขึ้นมาใช้ประโยชน์ เพื่อให้สามารถรองรับ ความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม ที่นับวันจะเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้เกิดกระแสในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อม แต่การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงและการคุ้มครองสภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพนั้นหาใช่จะสามารถกระทำได้โดยองค์กรของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวและวิธีในการจัดการหรือควบคุมสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่นั้นก็มิอาจใช้วิธีเดียว เหตุนี้กฎหมายไทยในปัจจุบันได้กำหนดบทบัญญัติที่ให้ทั้งสิทธิและหน้าที่แก่ประชาชนในการร่วมมือกับรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการก่อมลพิษขึ้นในสังคมไทย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้มีบัญญัติรองรับใน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันจะเป็นบรรทัดฐานในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อม

กรมประมงได้ตระหนักถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรประมงในธรรมชาติ จึงได้มีนโยบายในการฟื้นฟูทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำต่าง ๆ เพื่อรักษาทรัพยากรประมงให้อยู่ในคุณภาพรองรับกับความต้องการในการนำทรัพยากรขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม ภายใต้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมของประชาชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเพาะขยายพันธุ์สัตว์น้ำแล้วนำไปปล่อยลงในแหล่งน้ำทั่วประเทศเป็นประจำตลอดปี การส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทดแทนการจับจากธรรมชาติ รวมทั้งการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการทำประมงให้สอดคล้องกับกำลังผลิตของธรรมชาติ ไม่ให้ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำมากเกินไป เช่น กำหนดห้ามทำการประมงในฤดูปลามีไข่ ห้ามทำการประมงสัตว์น้ำบางชนิด การกำหนดชนิดขนาดและกำหนดจำนวนของเครื่องมือ เป็นต้น โดยมีพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมดูแลและจัดการทรัพยากรประมง นอกจากนี้การคุ้มครองแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ (Habitats conservation) ก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะสามารถคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรประมงให้คงความอุดมสมบูรณ์ต่อไปได้มาตรการดังกล่าว เช่น กำหนดห้ามใช้เครื่องมือบางชนิดทำการประมง หรือกำหนดเขตห้ามทำการประมงโดยเด็ดขาด โดยประกาศกำหนดเป็นที่รักษาพืชพันธุ์ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นต้น ซึ่งทำให้สัตว์น้ำมีแหล่งที่อยู่อาศัย วางไข่ และเลี้ยงตัวในวัยอ่อน

นอกจากนี้กรมประมงยังได้จัดตั้งหน่วยอนุรักษ์ทรัพยากรประมงน้ำจืดอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวขึ้น เพื่อดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว โดยใช้พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายหลักมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการทำประมงและการจัดการทรัพยากรประมง พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง เพื่อสร้างจิตสำนึกและสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง เช่น โครงการอบรมอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ โครงการอบรมเยาวชน โครงการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวและวิทยุชุมชน เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวปัจจุบัน ได้เปลี่ยนชื่อเป็นหน่วยป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดเขื่อนกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งยังมีภารกิจในการปฏิบัติงานเช่นเดิม

โครงการอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2524 : 27-28) โครงการอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวได้ก่อสร้างระหว่างปี พ.ศ. 2509-2524 โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้าง 960 ล้านบาทและเริ่มเก็บกัก

น้ำเมื่อปี พ.ศ. 2521 ตัวเขื่อนเป็นเขื่อนลุ่มรับดินเหนียวมีความยาวประมาณ 4.250 กิโลเมตร สูง 351 เมตร สันเขื่อนกว้าง 8 เมตร ฐานเขื่อนกว้าง 170 เมตร ระดับสันเขื่อน 92.50 ระดับน้ำทะเลปานกลาง สามารถเก็บกักน้ำได้สูงสุด 390 ล้านลูกบาศก์เมตร เนื้อที่ผิวน้ำ 28,750 ไร่ ปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างเฉลี่ย 200 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี อ่างเก็บน้ำแห่งนี้มีความเหมาะสมสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลาจะอ้ายและสามารถแพร่ขยายพันธุ์เป็นอย่างดี ราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวโดยทั่วไปมีอาชีพกสิกรรมและทำการประมง

สภาพทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว จากการสำรวจของบุญช่วย เชาว์ทวี และเกรียงไกร สหัตสานนท์ (2523 : 56 - 69) สรุปผลการสำรวจการทำการประมง และสภาพเศรษฐกิจของชาวประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว พบว่า มีพันธุ์ปลาที่จับได้โดยชาวประมงในแต่ละเดือน มีความแตกต่างกันน้อยมาก และมีผลผลิตปริมาณ 425 ตันต่อปี เครื่องมือทำการประมงที่นิยมมากที่สุด คือ เครื่องมือข่าย รองลงมาเป็นพวกเบ็ดคราวและเบ็ดปัก และเมื่อปี พ.ศ. 2532 ได้มีการสำรวจทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวจากการสำรวจของ บุญยรัตน์ จันทร์สว่าง และคณะ (2536 : 36) สรุปได้ว่า คุณภาพน้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวยังอยู่ในขั้นเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ ชนิดและปริมาณประชากรปลา พบปลาทั้งสิ้น 31 ครอบครัว 31 ชนิด ปริมาณประชากรปลาเฉลี่ย 18.65 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งเป็นผลผลิตที่สูงแสดงว่าแหล่งน้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากในการทำการประมง เมื่อปี พ.ศ. 2545-2546 หน่วยป้องกันและปราบปรามการประมงน้ำจืดอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ได้เก็บสถิติการจับสัตว์น้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว มีการจับสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์คิดเป็นน้ำหนัก 148 ตัน และในปี พ.ศ. 2546 คิดเป็นน้ำหนัก 198 ตัน จะเห็นได้ว่าผลผลิตทางการประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ จากปี พ.ศ.2523 ผลผลิตสัตว์น้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวประมาณ 425 ตันต่อปี และในปี พ.ศ. 2546 มีการจับสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์เพียง 198 ตันต่อปี

ดังนั้น หากไม่เร่งดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และแก้ไขปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ถูกต้อง และเหมาะสมแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณและชนิดสัตว์น้ำ ทำให้เกิดภาวะทรัพยากรประมงขาดแคลนได้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมให้ประชาชน บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวทุกคนมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ รวมทั้งคำนึงเสมอว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงเป็นไปอย่างรอบคอบถูกหลักการและมีผลยั่งยืน (Sustained yield) ตลอดไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประชาชนบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว เพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในท้องถิ่นของตนเอง และปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงให้ดียิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงให้เกิดการเพิ่มพูนผลผลิตตลอดจนให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งอาหาร แหล่งรายได้รวมทั้งเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนตลอดไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชาชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ของประชาชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว
3. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประชาชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทรัพยากรประมงในปัจจุบันมีอยู่อย่างจำกัด และมีปริมาณลดน้อยถอยลง ผลการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์ เพียงพอต่อการบริโภคของประชาชน
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจะให้ได้ผลดีต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน จึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประชาชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในท้องถิ่นของตนเองและสามารถใช้ทรัพยากรประมงได้อย่างยั่งยืน
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจำเป็นต้องมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการใช้มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

ขอบเขตการวิจัย

1. หน่วยในการวิเคราะห์ / หน่วยในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประชากรจากหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจะศึกษาลักษณะพื้นฐานบางประการ ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่มีผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2,041 ครัวเรือน ใน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบล ด่านช้าง ตำบลนิคมกระเสียว ตำบลวังคัน และตำบลห้วยขมิ้น รวม 14 หมู่บ้าน

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

คือ ประชากรในตำบลด่านช้าง ตำบลนิคมกระเสียว ตำบลวังคัน และตำบลห้วยขมิ้น 4 ตำบล จำนวน 2,041 ครัวเรือน รวม 14 หมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 335 ครัวเรือน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

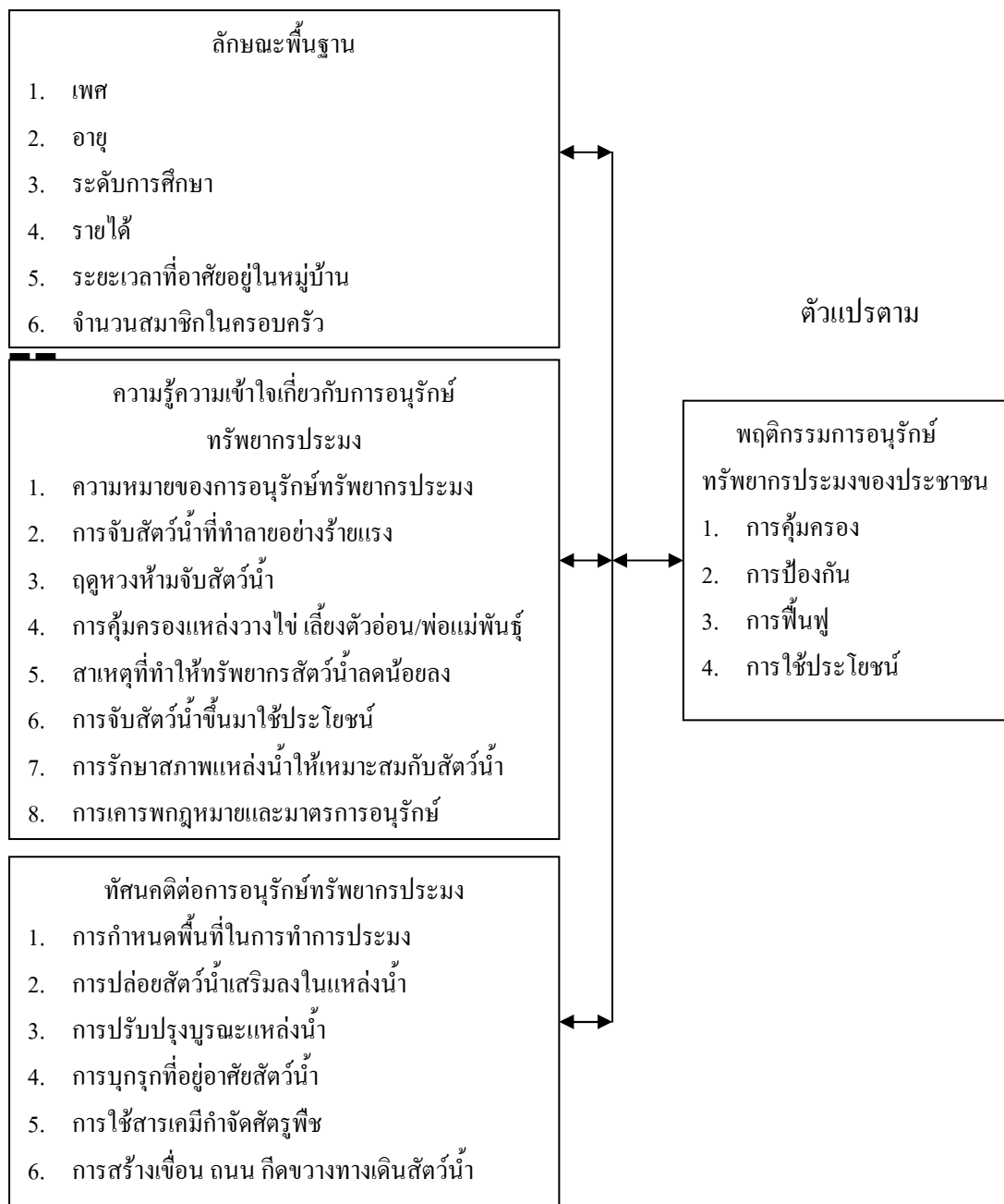
ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรที่เป็นลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว และความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประชาชน ส่วนตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ประกอบด้วย การคุ้มครอง การป้องกัน การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมง

4. กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด และภาพความสัมพันธ์ได้ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัย หมายถึง ส่วนประกอบที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลในรูปของการกระทำ ได้แก่ ลักษณะพื้นฐาน ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติ

1.1 ลักษณะพื้นฐาน หมายถึง ลักษณะพื้นฐานของประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทน ที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยกระเสียว จำแนกเป็น

1.1.1 เพศ หมายถึง เพศชาย หรือเพศหญิง ของหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยกระเสียว

1.1.2 อายุ หมายถึง อายุของประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยกระเสียว โดยจำแนกเป็น ไม่เกิน 30 ปี ระหว่าง 31-40 ปี ระหว่าง 41-50 ปี ระหว่าง 51-60 ปี และ ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป

1.1.3 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการได้รับการศึกษาของประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว โดยจำแนกเป็นกลุ่มไม่ได้เรียน กลุ่มที่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ และกลุ่มที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.1.4 รายได้ หมายถึง รายได้จากการประกอบอาชีพของประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดทั้งปีที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายในรอบปีที่ผ่านมาโดยเฉลี่ย จำแนกเป็น ต่ำกว่า 10,000 บาท ระหว่าง 10,000 - 30,000 บาท และ มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป

1.1.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านของประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว โดยจำแนกเป็นช่วงไม่เกิน 30 ปี ระหว่าง 31-40 ปี 41-50 ปี และ ตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป

1.1.6 จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน จำแนกเป็น ระหว่าง 1-3 คน ระหว่าง 4-6 คน และ ตั้งแต่ 7 คน ขึ้นไป

1.2 ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้และความเข้าใจในสาระสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง การจับสัตว์น้ำที่ทำลายอย่างร้ายแรง กฎหวงห้ามจับสัตว์น้ำ การคุ้มครองแหล่งวางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน พ่อแม่พันธุ์ สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรประมงลดลง การจับสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์ การรักษาสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับสัตว์น้ำ การเคารพกฎหมายและมาตรการอนุรักษ์

1.3 ทักษะ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดพื้นที่ทำการประมง การปล่อยสัตว์น้ำเสริมลงในแหล่งน้ำ การปรับปรุงบูรณะแหล่งน้ำ การบุกรุกที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การสร้างเขื่อน ถนนกีดขวางทางเดินสัตว์น้ำ

2. พฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติของประชาชนในพื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ได้แก่ การคุ้มครอง การป้องกัน การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมง

2.1 การคุ้มครอง หมายถึง การปกป้องพิทักษ์ทรัพยากรประมงของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวให้มีโอกาสได้แพร่ขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ ได้แก่การคุ้มครองแหล่งพ่อแม่พันธุ์ คุ้มครองแหล่งวางไข่ คุ้มครองแหล่งเลี้ยงตัวในวัยอ่อนของสัตว์น้ำ คุ้มครองไม่ให้ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างร้ายแรงเช่น วัตถุระเบิด ยาเบื่อเมา เป็นต้นของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

2.2 การป้องกัน หมายถึง การช่วยหรือระมัดระวัง ดูแลมิให้มีการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างร้ายแรงตาม พ.ร.บ การประมง พ.ศ. 2490 การแจ้งข่าวการกระทำผิด พ.ร.บ. การประมงแก่เจ้าหน้าที่ของประมง เพื่อใช้ในการป้องกันการทำลายทรัพยากรประมง รักษาความสะอาดแหล่งน้ำ ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันการทำลายทรัพยากรประมง ของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

2.3 การฟื้นฟู หมายถึง การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว การบูรณะอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว การสร้างแหล่งอาศัยสัตว์น้ำ การปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำให้มีระบบนิเวศที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยของสัตว์น้ำของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

2.4 การใช้ประโยชน์ หมายถึง การจับสัตว์น้ำจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวขึ้นมาใช้ประโยชน์ ทั้งการบริโภคภายในครัวเรือนและเพื่อขายเป็นรายได้ภายในครัวเรือนและการตกปลาเพื่อเป็นการพักผ่อนตลอดจนการไปเที่ยวชมอุทยานมัจฉาเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว

3. ทรัพยากรประมง หมายถึง สัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว หรือ มีวงจรชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำ เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ มนุษย์เก็บเกี่ยวขึ้นมาใช้ประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างฉลาด สมเหตุสมผลเพื่อให้เกิดผลยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดไป

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อศึกษาว่า

1. ลักษณะพื้นฐานของประชาชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
2. ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้กรมประมง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในท้องถิ่นของตนเองได้
3. ผลการวิจัยจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงให้เกิดการเพิ่มพูนผลผลิตและให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน
4. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
5. สามารถนำผลการวิจัยไปขยายผลในการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่อื่นได้